

แนวคิดประชาธิปไตยในยุคก่อนสมัยใหม่ (Pre-modern history) ข้อมูลจากหนังสือ "พัฒนาการและการพัฒนาประชาคม โดย ผศ.ทศพล สมพงษ์

แนวคิดเกี่ยวกับสมบูรณาญาสิทธิราชย์ของรัฐกลายมาเป็นประเด็นขบคิดทางการเมืองในหมู่นักปรัชญาในยุคเรืองปัญญา (Enlightenment) นักปราชญ์ในยุคนี้สนใจประเด็นคำถามทางการเมืองในเรื่อง "อะไรคือความชอบธรรมในการปกครอง ?" "ทำไมต้องมีสถาบันการปกครอง ?" "ทำไมมนุษย์บางคนจึงมีสิทธิขั้นพื้นฐานเหนือกว่าคนอื่น?" ประเด็นคำถามทำนองนี้นำไปสู่การตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับธรรมชาติของจิตใจมนุษย์ แหล่งที่มาของอำนาจทางการเมืองและศีลธรรม เหตุผลที่อยู่เบื้องหลังการมีระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ตลอดจนสนใจว่าสังคมจะเคลื่อนไปได้ไกลเกินกว่าระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ได้อย่างไร นักปรัชญาการเมืองในยุคนี้มีความเห็นตรงกันข้ามในเรื่องความสัมพันธ์แบบพันธมิตรระหว่างรัฐกับศาสนจักร โดยมองว่ารัฐและศาสนจักรเป็นตัวสกัดกั้นความก้าวหน้าและความอยู่ดีมีสุขของมนุษย์ เพราะว่ารัฐถือว่าเป็นตัวตนหรือองค์กรทางการเมืองที่ใช้อำนาจบีบบังคับเสรีภาพของปัจเจกชน ขณะเดียวกันศาสนจักรก็มีความชอบธรรมในการปกครองของระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ โดยการสถาปนาทฤษฎีเทวสิทธิ (Divine Right) ขึ้นมาครอบงำความคิดของราชกรูให้ยอมรับการปกครองของกษัตริย์ นักปราชญ์การเมืองในยุคนี้มองว่าความเชื่อนี้ขัดขวางเจตจำนงของประชาชน

ยุคก่อนสมัยใหม่ (Pre-modern history) เป็นช่วงตอนปลายของยุคกลางไปจนถึงยุคเริ่มเข้าสู่สมัยใหม่ ประมาณศตวรรษที่ 17 ถึง ศตวรรษที่ 18 มีเหตุการณ์ที่สำคัญในยุโรป คือสงครามสามสิบปี (Thirty Years' War) เป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดระบบรัฐที่มีอำนาจอธิปไตยของตนเอง ผลทางการเมืองการปกครองที่ตามมาคือ ระบบกษัตริย์สามารถเข้าไปควบคุมระบบศักดินา จนกระทั่งระบบศักดินาค่อยๆเสื่อมลง กษัตริย์ยุติการพึ่งพาทองทัพจากขุนศึกหัวเมือง (Lord) และได้มีการจัดตั้งกองทัพแห่งชาติขึ้นแทน พร้อมๆกับการพัฒนาระบบบริหารราชการแบบอาชีพรขึ้น ทำให้กษัตริย์สามารถควบคุมเบ็ดเสร็จและมีอำนาจสูงสุดในการปกครองราชกรู เป็นการเริ่มต้นระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และระบบนี้มีความรุ่งเรืองสูงสุดในยุโรปมาจนกระทั่งถึงตอนกลางศตวรรษที่ 18

แนวคิดเกี่ยวกับสมบูรณาญาสิทธิราชย์ของรัฐกลายมาเป็นประเด็นขบคิดทางการเมืองในหมู่นักปรัชญาในยุคเรืองปัญญา (Enlightenment) นักปราชญ์ในยุคนี้สนใจประเด็นคำถามทางการเมืองในเรื่อง "อะไรคือความชอบธรรมในการปกครอง ?" "ทำไมต้องมีสถาบันการปกครอง ?" "ทำไมมนุษย์บางคนจึงมีสิทธิขั้นพื้นฐานเหนือกว่าคนอื่น?" ประเด็นคำถามทำนองนี้นำไปสู่การตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับธรรมชาติของจิตใจมนุษย์ แหล่งที่มาของอำนาจทางการเมืองและศีลธรรม เหตุผลที่อยู่เบื้องหลังการมีระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ตลอดจนสนใจว่าสังคมจะเคลื่อนไปได้ไกลเกินกว่าระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ได้อย่างไร นักปรัชญาการเมืองในยุคนี้มีความเห็นตรงกันข้ามในเรื่องความสัมพันธ์แบบพันธมิตรระหว่างรัฐกับศาสนจักร โดยมองว่ารัฐและศาสนจักรเป็นตัวสกัดกั้นความก้าวหน้าและความอยู่ดีมีสุขของมนุษย์ เพราะว่ารัฐถือว่าเป็นตัวตนหรือองค์กรทางการเมืองที่ใช้อำนาจบีบบังคับเสรีภาพของปัจเจกชน ขณะเดียวกันศาสนจักรก็มีความชอบธรรมในการปกครองของระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ โดยการสถาปนาทฤษฎีเทวสิทธิ (Divine Right) ขึ้นมาครอบงำความคิดของราชกรูให้ยอมรับการปกครองของกษัตริย์ นักปราชญ์การเมืองในยุคนี้มองว่าความเชื่อนี้ขัดขวางเจตจำนงของประชาชน

ในช่วงปลายศตวรรษที่ 17 ต่อเนื่องมาถึงศตวรรษที่ 18 ปรัชญาการเมืองตะวันตกมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงความคิดทางการเมืองเกี่ยวกับอำนาจรัฐ ส่งผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองและการเติบโตขององค์กรภาคประชาสังคม จนพัฒนาไปสู่การเป็นรากฐานการปฏิบัติประชาธิปไตยในยุโรป อิทธิพลทางความคิดของนักปรัชญาการเมืองในยุคนี้ที่สำคัญได้แก่ โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes) จอห์น ล็อก (John Locke) และ ฌ็อง ฌักส์ รูสโซ (Jean-Jacques Rousseau) ความคิดของนักปรัชญาทั้งสามคนจัดอยู่ในกลุ่มความคิดที่เรียกว่าทฤษฎีสัญญาประชาคม (Social Theory) เป็นการนำเสนอความคิดที่อธิบายความชอบธรรมใหม่เกี่ยวกับที่มาของอำนาจรัฐ จากเดิมที่เชื่อกันโดยทั่วไปว่า ผู้ปกครองซึ่งก็คือกษัตริย์มีความชอบธรรมในการใช้อำนาจปกครองที่ได้รับมาจากพระเจ้าที่เรียกว่า อำนาจเทวสิทธิ (Divine Right) อำนาจจากสวรรค์นี้ผู้ปกครองได้รับผ่านทางศาสนจักร ตามความเชื่อแบบเดิมนี้อำนาจของอาณาจักรและอำนาจของศาสนจักรจึงเป็นอันเดียวกัน

แต่อำนาจรัฐตามแนวคิดของนักปรัชญากลุ่มสัญญาประชาคมเสนอขึ้นมาใหม่
อ้างที่มาของอำนาจรัฐว่าเกิดจากการยินยอมพร้อมใจกันของมนุษย์ในสังคมมาตกลงจัดระเบียบการอยู่ร่วมกันด้วยการมอบอำนาจให้ผู้นำทำหน้าที่แทนตนในนามของส
วนรวม นักปรัชญาทั้งสามคนให้เหตุผลแตกต่างกันในการอธิบายถึงความจำเป็นที่มนุษย์ยินยอมมาอยู่ร่วมกันเป็นสังคมและยอมมอบอำนาจให้ผู้อื่นปกครอง
โดยนักทฤษฎีแต่ละคนมีคำอธิบายอ้างถึงพื้นฐานธรรมชาติของมนุษย์ในแงุ่มที่แตกต่างกัน
แต่ที่มีทัศนะเหมือนกันคือธรรมชาติของมนุษย์เป็นเหตุแห่งการทำข้อตกลงยินยอมในการจัดตั้งและมอบอำนาจให้ผู้นำ

ม.ล.ชาญโชติ ชมพูนุท

7 มิถุนายน 2556

ผมจะนำแนวคิดของทั้งสามนักปรัชญา มาเผยแพร่ ในตอนต่อไป โปรดติดตามในเร็วๆนี้

{comments on}